

U

de la uliu

*Un memoir
despre durerea
și frumusețea
vieții*

**Helen
Macdonald**

Helen Macdonald

U de la uliu

Traducere din limba engleză și note de
ANDREEA CĂLIN

ORION

Colecție coordonată de Laura CĂLȚEA
Redactor: Filip STANDAVID
Lector: Andreea IANCU
Referent: Vlad CIOFLEC
Ilustrația copertei: Chris Wormell © The Artworks
Prelucrare copertă: Alin-Adnan VASILE
Tehnoredactor: Antonela IVAN
Prepress: Alexandru CSUKOR

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Macdonald, Helen

U de la Uliu / Helen Macdonald ; trad. din lb. engleză: Andreea Călin. - București :

Nemira Publishing House, 2021

ISBN 978-606-43-1237-2

I. Călin, Andreea (trad.)

821.111

Helen Macdonald

H IS FOR HAWK

© Helen Macdonald 2014

First published by Grove Press an imprint of Grove Atlantic.

Translation rights arranged by AJA Anna Jarota Agency

and The Clegg Agency, Inc., USA.

All rights reserved.

© ORION, 2021

ORION este un imprint al Grupului editorial **NEMIRA**

Tiparul executat de ARTGROUP

Orice reproducere, totală sau parțială,
a acestei lucrări și închirierea acestei cărți
fără acordul scris al editorului sunt strict interzise
și se pedepsesc conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-43-1237-2

Familiei mele

PARTEA ÎNTÂI

RĂBDARE

La patruzeci și cinci de minute distanță de Cambridge, către nord-est, se află un ținut pe care am ajuns să-l iubesc chiar foarte mult. E acolo unde umezeala mlaștinii lasă loc nisipului ars de soare. E tărâmul brazilor contorsionați, al mașinilor incendiate, al semnalizatoarelor rutiere găurite de gloanțe și al bazelor Forțelor Aeriene ale SUA. Sunt fantome aici: case care se năruie pe parcele numerotate din pădurile de conifere. În interiorul tumultului acoperiți cu iarbă din spatele gardurilor de trei metri și jumătate există spații amenajate pentru rachete nucleare aeropurtate, saloane de tatuaj și terenuri de golf ale Forțelor Aeriene ale SUA. Primăvara e un freamăt de zgomote: trafic aerian permanent, puști cu gaz declanșate în câmpuri de mazăre, ciocârlii de pădure și avioane supersonice. Se numește Brecklands – Tărâmurile Distruse – și acolo am ajuns într-o dimineață, acum șapte ani, la începutul primăverii, într-o călătorie pe care nu o planificasem deloc. La cinci dimineața mă uitam fix la un pătrat de lumină pe care felinarul stradal îl proiecta pe tavan, ascultând câțiva petrecăreți întârziați care pălăvrăgeau afară, pe trotuar. Aveam o stare ciudată: super obosită, super tensionată, cu senzația neplăcută că parcă îmi fusese extirpat creierul și parcă

imi fusese umplut craniul cu ceva de genul foliei de aluminiu băgată la microunde, găurită, carbonizată și din care ieșeau scânteii. *Îh!h! Trebuie să ies*, m-am gândit, dând păturile la o parte. *Afară!* Mi-am tras pe mine blugi, ghetе și un hanorac, mi-am clătit gura cu cafea arsă și, abia când eu și Volkswagenul meu antic ajunseserăm pe la jumătatea autostrăzii A14, mi-am dat seama unde mă duceam și de ce. Acolo, departe, dincolo de parbrizul aburit și de marcajele albe, era pădurea. Pădurea distrusă. Într-acolo mă îndreptam. Ca să văd uliii porumbari.

Știam că avea să fie dificil. Uliii porumbari *sunt* dificili. Ați văzut vreodată un uliu care prinde o pasăre în grădina voastră din spate? Eu nu, dar știu că s-a întâmplat. Am găsit dovezi. Bucățele înșirate pe dalele verandei: un picioruș de pasăre cântătoare, aproape ca de insectă, cu o contractură puternică, urmare a sfârșierii tendoanelor, sau – chiar mai sinistru – un cioc dezarticulat, partea superioară a ciocului unei vrăbii de casă sau partea inferioară, o fărâmă conică de culoare gri-roșiatică, ușor translucidă, cu câteva pene amărâte din zona maxilarului încă prinse de ea. Dar poate că voi ați văzut, poate că v-ați uitat pe fereastră și ați văzut acolo, pe gazon, cum un nenorocit de uliu imens omoară un porumbel, sau o mierlă, sau o coțofană, și cum arată precum cea mai mare și mai impresionantă formă de sălbăticiune pe care ați văzut-o vreodată, de parcă cineva v-ar fi strecurat un leopard de zăpadă în bucătărie și l-ați fi descoperit mâncând pisica. Mi s-a întâmplat să vină oameni grăbiți la mine, în supermarketuri sau la bibliotecă, și să-mi spună, făcând ochii mari: „Am văzut cum un uliu a prins o pasăre în grădina din spatele casei mele în dimineața asta!“ Și eu aproape că deschid gura ca să zic: „Uliul păsărar!“ Iar ei continuă: „M-am uitat în cartea cu păsări. Era un *uliu porumbar*.“ Dar nu e niciodată; cărțile nu sunt bune. Când se luptă cu un porumbel pe peluza ta, un uliu devine o forță a naturii, iar cărțile ilustrate cu păsări nu se compară

niciodată cu ce ne aducem aminte. Iată-l pe uliul păsărar. E cenușiu, cu pieptul dungat în alb și negru, ochi galbeni și o coadă lungă. Lângă el e uliul porumbar. Și acesta e cenușiu, cu un piept dungat în alb și negru, ochi galbeni și coadă lungă. *Hmm*, îți spui. Citești descrierea. Uliu păsărar: 30 până la 40 de centimetri lungime. Uliu porumbar: 48 până la 60 de centimetri. Țasta e. Era uriaș. Sigur era un uliu porumbar. Arată la fel. Uliii porumbari sunt mai mari, asta e tot. Doar mai mari.*

Nu. În viața reală, uliii porumbari seamănă cu uliții păsărari tot așa cum leoparzii seamănă cu pisicile domestice. Da, sunt mai mari. Dar sunt mai masivi, mai cruzi, mai periculoși, mai înspăimântători, și mult, mult mai greu de văzut. Sunt păsări de adâncuri de pădure, nu de grădină, sunt Graalul întunecat al observatorilor de păsări. Poți petrece o săptămână într-o pădure plină de ulii porumbari și să nu vezi niciodată unul, doar urme ale prezenței lor. Un foșnet neașteptat, urmat de strigăte ale păsărilor de pădure înspăimântate și senzația că ceva se mișcă în afara câmpului tău vizual. Poate că o să găsești un porumbel pe jumătate mâncat, prăbușit într-o explozie de pene albe pe covorul pădurii. Sau poate că ai noroc: plimbându-te prin ceața zorilor o să întorci capul și vei vedea,

* Uliii sunt păsări răpitoare de zi care vânează predominant alte păsări. Există zeci de specii de ulii, dintre care în România trăiesc numai trei: uliul porumbar, uliul păsărar și uliul cu picioare scurte. Diferențele între specii sunt, uneori, insesizabile pentru necunoscători (de aici și confuzia pe care o remarcă autoarea). Uliul face parte din aceeași categorie a păsărilor de pradă care cuprinde și șoimul, acvila sau vulturul, fiecare cu speciile sale caracteristice. De exemplu, în România avem mai multe specii, precum: șoimul călător, șoimul de iarnă, șoimul rândunelelor, șoimul dunărean. Pe parcursul cărții, autoarea jonglează cu diferite denumiri ale acestor păsări de pradă, vorbind, uneori în același paragraf, când de ulii (*hawk*), când de șoimi (*falcon*). Acest lucru se datorează și faptului că noțiunea de șoim e utilizată în general pentru toate răpitoarele folosite în șoimărit, iar cea de uliu mai cu seamă pentru speciile prezente în Marea Britanie: porumbar și păsărar (n. ed.).

pentru o fracțiune de secundă, o pasăre trecând în zbor pe lângă tine și îndepărtându-se, cu picioare cu gheare mari, ușor strânse, și cu privirea fixată pe o țintă îndepărtată. O fracțiune de secundă care îți întipărește ineluctabil imaginea în creier și te face să tânjești după mai mult. Să cauți ulii porumbari e ca și cum ai căuta grația divină: vine, dar rareori, și nu poți să alegi când și cum o să apară. Dar ai o șansă nițel mai mare în diminețile limpezi de primăvară timpurie pentru că atunci își abandonează porumbarii lumea de sub copaci, pentru a se curta în văzduh. Asta speram eu să văd.

Am trântit portiera ruginită și am pornit-o cu binoclul printr-o pădure plumbuită de chiciură. Bucăți din locul ăsta dispăruseră de când fusesem ultima oară aici. Am descoperit zone cu pământ răvășit; metri pătrați vandalizați, clar delimitați, cu rădăcini rupte și ace de brad uscate, presărate pe nisip. Defrișări. De parcă de asta aveam nevoie! Treptat, mintea mea a început să-și limpezească spații neutilizate de luni de zile. De atâta vreme trăisem prin biblioteci și camere de cămin, încruntându-mă la ecrane, punând note pe eseuri, căutând referințe academice. Țăsta era un alt gen de vânătoare. Aici eram un altfel de animal. Ați urmărit vreodată o căprioară ieșind la iveală din ascunzătoare? Fac un pas, se opresc și rămân nemișcate, cu botul în vânt, privind și mirosind. E posibil ca un tremur nervos să le înfioare crupa. Și apoi, conștiente că totul e sigur, pășesc afară din tufiș ca să pască. În dimineața aceea m-am simțit ca o căprioară. Nu pentru că aș fi adulmecat aerul sau pentru că aș fi stat nemișcată de frică – ci pentru că, precum căprioara, eram pradă unor feluri foarte vechi și intuitive de a mă mișca printr-un peisaj, experimentând forme de atenție și de deplasare dincolo de controlul conștient. Ceva din mine îmi porunceă cum și unde să pășesc, fără ca eu să știu mare lucru despre asta. Ar fi putut să fie vorba de un milion de ani de evoluție sau de intuiție, dar, în căutarea uliului porumbar, mă simt

încordată când merg sau stau direct în bătaia soarelui, mă surprind migrând înconștient către petele de lumină sau alunecând în umbrele înguste și reci, de-a lungul făgașelor dintre pâlcurile de brazi. Tresar dacă aud chemarea unei gaițe sau croncănitul unei ciori, ca o alarmă supărată. Ambele ar putea însemna *Atenție, om!* sau *Atenție, uliu porumbar!* Iar în acea dimineață încercam să-l gădesc pe unul în timp ce-l ascundeam pe celălalt. Aceste intuiții fantomatice care au legat de milenii corpul de suflet preluaseră controlul, își vedeau de treaba lor, făcându-mă să mă simt prost în lumina puternică a soarelui, nesigură pe partea greșită a unei creste, cumva obligată să merg înapoi peste o culme de iarbă pârjolită, pentru a ajunge de cealaltă parte unde s-a dovedit a fi un heleșteu. Păsări mici s-au ridicat în stoluri de pe malul heleșteului: cinteze, cinteze de iarnă, un stol de pițigoii codați, și s-au prins de ramurile salciei ca niște ghemotoace vii de bumbac.

Heleșteul era format în craterul lăsat de o bombă, una din șirul celor aruncate de un bombardier german peste Lakenheath în timpul războiului. Era o anomalie lichidă, un heleșteu printre dune, înconjurat de mănunchiuri groase de rogoz de nisip la mulți, mulți kilometri distanță de mare. Am scuturat din cap. Era ciudat. Pe de altă parte, chiar e foarte ciudat aici și, plimbându-te prin pădure, dai de tot soiul de lucruri la care nu te aștepți. De exemplu, suprafețe întinse cu lichenul-renilor: stelute și înfloritură și urme ale unei flore străvechi care crește pe terenul obosit. Casante sub picior vara, plantele astea sunt asemenea unor fragmente arctice căzute pe lume în locul greșit. Peste tot sunt ridicături osoase și fășii de cremene. În diminețile reci, poți culege cioburi scoase din miezuri de cremene de meșteșugari neolitici, fulgi minusculi de piatră care strălucesc în straie umede de apă rece. Regiunea asta a fost centrul industriei pietrei de cremene în perioada neolitică. Iar mai târziu a devenit celebră pentru iepurii crescuți pentru carne și fetru. Crescătorii imense, mărginite de

garduri ghimpate se întindeau odinioară peste tărâmul nisipos, dând numele lor unor locuri de aici – Wangford Warren, Lakenheath Warren – și, până la urmă, iepurii au provocat dezastul. Modul lor de a se hrăni, rozând aproape de rădăcină, laolaltă cu păscutul oilor a redus iarba scurtă la o crustă subțire de rădăcini peste nisip. Acolo unde au păscut cel mai mult, nisipul a fost împins de vânt în derivă și s-a plimbat pe suprafața terenului. În 1688, vânturile puternice dinspre sud-est au ridicat în aer pământul fărâmițat. Un nor galben de mari dimensiuni a acoperit soarele. Tone de pământ s-au deplasat, s-au mutat din loc și s-au prăbușit. Brandon a fost înconjurat de nisip; Santon Downham a fost îndiguit, râul fiindu-i complet blocat. Când s-au oprit vânturile, dunele se întindeau cale de kilometri întregi între Brandon și Barton Mills. Zona a devenit cunoscută pentru condițiile ei sinistre de călătorie, arzătoare vara și împânzită de bandiți în timpul nopții. Propria noastră *Arabia deserta*. John Evelyn le-a descris drept „nisipuri mișcătoare” care „au afectat atât de tare regiunea, rostogolindu-se din loc în loc, precum nisipurile din deșerturile Libiei, acoperind chiar moșii întregi ale unor gentlemen.”⁴¹

Iată-mă în nisipurile mișcătoare ale lui Evelyn: majoritatea dunelor sunt ascunse de pini – pădurea a fost plantată aici în anii 1920, ca să avem cherestea pentru războaie viitoare –, iar bandiții au dispărut de mult. Dar tot pare un loc periculos, pe jumătate îngropat, deformat. Îl iubesc pentru că, dintre toate locurile pe care le știu din Anglia, mi se pare cel mai sălbatic. Nu e o sălbăticie neatinsă, ca cea din vârful muntelui, ci o sălbăticie dărăpănată, în care oamenii și terenul au conspirat pentru a crea senzația de ciudățenie. Lasă din plin senzația unei istorii rurale alternative; nu doar a viselor de măreție și relaxare ale moșilor întinse, ci și o istorie a industriei, a exploatarei forestiere, dezastrului, comerțului și muncii. Nu mă puteam gândi la un loc mai potrivit pentru a găsi ulii porumbari. Se potrivesc perfect

cu tărâmul ciudat din Breckland, pentru că povestea lor e la fel de umană.

Este o poveste fascinantă. Uliii porumbari creșteau odinioară în Insulele Britanice. „Există Tipuri și Dimensiuni variate de *Ulii porumbari*“, scria Richard Blome în 1618, „care diferă din punctul de vedere al calității, forței și durității, în funcție de diversele *Provincii* unde sunt Crescuți; dar niciun loc nu are ulii la fel de valoroși ca cei din *Moscova*, *Norvegia* și din nordul *Irlandei*, mai ales în Ținutul *Tyrone*.“² Dar calitățile uliilor au fost date uitării odată cu apariția practicii împrejmuirilor de teren, care au limitat abilitatea oamenilor de rând de a dresa ulii, precum și odată cu apariția armelor de foc, care au făcut ca vânătoarea, mai degrabă decât șoimăritul, să fie la mare modă. Uliii porumbari au devenit dăunători, nu parteneri de vânătoare. Prigonirea lor de către crescătorii de păsări a fost ultima picătură pentru o populație de ulii porumbari care avea deja probleme din cauza pierderii habitatului. La finalul secolului al XIX-lea, uliii porumbari britanici deja nu mai existau. Am o fotografie cu rămășițele împăiate ale uneia dintre ultimele păsări împușcate; un instantaneu alb-negru cu o pasăre de pe o moșie scoțiană, o pasăre ponosită, împăiată și cu ochi sticloși. Uliii porumbari dispăruseră.

Dar, în anii 1960 și 1970, șoimarii au inițiat o schemă tăcută, neoficială, de aducere a lor înapoi. Clubul Șoimarilor Britanici* a calculat că, la prețul plătit pentru importul de pe continent al unui uliu porumbar pentru dresaj, îți puteai permite să aduci o a doua pasăre și să o eliberezi. Cumperi una, eliberezi una. Nu era ceva greu de făcut cu o pasăre atât de independentă și de brutală ca un uliu porumbar. Doar găseai o pădure și deschideai cutia. Șoimarii care împărtășeau genul ăsta de gândire au început să facă asta peste tot în Marea Britanie. Uliii au venit din Suedia, Germania

* În orig., British Falconers' Club.

și Finlanda: majoritatea erau ulii uriași, palizi, din pădurile de taiga. Unora li s-a dat intenționat drumul. Alții s-au pierdut pur și simplu. Au supraviețuit, s-au găsit unii pe alții și s-au înmulțit, în secret și cu succes. În zilele noastre, descendenții lor numără aproximativ patru sute cincizeci de perechi. Evazivi, spectaculoși, complet adaptați locului, realitatea concretă a acestor ulii porumbari britanici mă face fericită. Existența lor face de rușine gândul că sălbăticia este întotdeauna ceva neatins de inimile și mâinile oamenilor. Sălbăticia poate fi produsul muncii umane.

Era fix opt și jumătate. Mă uitam la o crenguță de mahonia care creștea dintr-o brazdă de iarbă, cu frunzele ei cărămizii precum pielea de porc lustruită. Am privit în sus. Și atunci mi-am văzut uliul porumbar. Iată-i. O pereche, planând deasupra coroanei copacilor în aerul care se încălzea rapid. Pe ceafă mă mângâia o rază de soare, dar simțeam în nări miros de gheață văzând zborul înalt al acestor ulii. Simțeam miros de gheață și de tulpini de ferigă și de rășină de pin. Cocktail de uliu porumbar. Erau în plină ascensiune. În aer, uliul porumbari sunt de un gri complex. Nici cenușiu ardezie, nici cenușiu porumbel, ci un fel de cenușiu ca norii de ploaie, și, în pofida distanței, puteam să văd pământul mare al penelor albe de sub coadă, răsfirat, urmat de coada groasă și scurtă și de acea curbura și arcuire superbă a penelor secundare ale unui uliu porumbar în aer, trăsături care-i fac să fie total diferiți de uliul păsărari. Erau luați cu asalt de ciori și pur și simplu nu le păsa; adică și *ce dacă?* O cioară s-a prăbușit pe mascul, iar el și-a ridicat cumva o aripă ca s-o lase să treacă. Cioara nu era proastă și nu a plonjat prea mult timp sub uliu. Uliul ăștia porumbari nu se dădeau chiar în spectacol, nu făceau acrobațiile aeriene despre care citisem în cărți. Dar iubeau spațiul dintre ei și-l brăzdau în tot felul de linii și arcuri concentrice. Câteva bătai din aripi și masculul ajungea deasupra femelei și apoi plutea la nord de ea și aluneca

repede în jos, ca o tăietură de cuțit, o linie caligrafică așternută lin sub ea, iar femela își cobora o aripă și apoi se avântau amândoi din nou în sus. Erau deasupra unui pâlâc de pini, chiar acolo. Și apoi au dispărut. Într-o clipă, perechea mea de ulii porumbari desena linii din manualele de fizică pe cer, iar apoi nu mai era nimic. Nu-mi aduc aminte să mă fi uitat în jos sau în altă parte. Poate că am cli-pit. Poate că a fost chiar atât de simplu. Și, în acea pauză infinite-zimală pe care creierul o maschează, dispăruseră în pădure.

M-am așezat, obosită și mulțumită. Uliii porumbari dispăru-seră, văzduhul era gol. Timpul trecea. Lungimea de undă a lumii din jurul meu s-a scurtat. Ziua creștea. Un uliu păsărar, ușor precum o jucărie din lemn de balsa și hârtie de orez*, a trecut rapid în zbor pe lângă mine la nivelul genunchilor, ridicându-se peste un tufiș de mărăcini și îndepărtându-se în zbor printre copaci. L-am privit în timp ce dispărea, pierdută în amintire. O amintire luminoasă, irezistibilă. Aerul era îmbibat de mirosul rășinii de pin și de mirosul ascuțit, de oțet, al furnicilor de lemn. Mi-am simțit degetele de fetiță prinse de lanțul de plastic și am simțit greutatea binoculului est-german în jurul gâtului. Eram plictisită. Aveam nouă ani. Tata stătea lângă mine. Ne uitam după ulii păsărari. Cuibăreau în apropiere și, în acea după-masă de iulie, speram să avem parte de genul de spectacol pe care ni-l oferiseră câteodată: un fior subtil prin vârfurile pinilor, în timp ce unul zbura prin ei și se îndepărta; o frântură de ochi gălbui; un piept dungat pe deasupra acelor în mișcare sau o siluetă fugară conturată în negru pe cerul din Surrey. O vreme fusese interesant să scrutăm întunericul dintre copaci și petele roșietice și negre unde soarele desena umbre nebunești de-a lungul pinilor. Dar, când ai nouă ani, așteptarea

* În orig., *a doped tissue-paper*, o hârtie de orez tratată cu un lac special, care se folosește cu predilecție la construirea bărcilor de balsa (n. ed.).

e dificilă. Am lovit baza gardului cu picioarele încălțate în cizme de cauciuc. M-am învârtit și m-am fosit. Am oftat. M-am atârnat cu degetele de gard. Și atunci tata s-a uitat la mine, pe jumătate exasperat, pe jumătate amuzat, și mi-a explicat ceva. Mi-a explicat *răbdarea*. Mi-a spus că cel mai important lucru de reținut dintre toate, era că, atunci când vrei din tot sufletul să vezi ceva, câteodată trebuie să stai nemișcat, să stai în același loc, să-ți amintești cât de mult voiai să vezi lucrul acela și să ai răbdare. „Când sunt la muncă și fac fotografii pentru ziar“, mi-a spus el, „câteodată trebuie să stau în mașină ore în șir ca să obțin poza pe care o vreau. Nu pot să mă ridic să îmi iau o cană de ceai și nici măcar să mă duc la toaletă. Trebuie doar să am răbdare. Dacă vrei să vezi uliii, și tu trebuie să ai răbdare.“ Era solemn și serios, nu enervat; ce făcea el era să îmi transmită un Adevăr al adulților, dar eu am dat morocănoasă din cap și m-am uitat în jos. Suna ca o lecție, nu ca un sfat, și nu am înțeles ce rost avea ce încerca el să-mi comunice.

Înveți. Azi, m-am gândit eu, când nu mai am nouă ani și nu mai sunt plictisită, *am avut răbdare și uliii au venit*. M-am ridicat încet, cu picioarele puțin amorțite de la atâta nemișcare, și am descoperit că țineam în mână un mănunchi de lichenul-renilor, o bucățică din acel lichen care poate să supraviețuiască aproape oricărei provocări pe care lumea i-o scoate în cale. Este întruchiparea răbdării. Țineți lichenul-renilor la întuneric, congelați-l, uscați-l până devine casant; nu va muri. Intră în hibernare și așteaptă ca lucrurile să se îmbunătățească. E impresionant. Am cântărit în palmă sfera din crenguțe mici. Aproape că nici nu era acolo. Și, dintr-un impuls spontan, am pus la păstrare acest memento mic și tăcut al momentului când am văzut uliii, în buzunarul interior al hainei mele și m-am dus acasă. Am așezat sfera pe un raft, aproape de telefon. Trei săptămâni mai târziu, la lichenul-renilor mă uitam când m-a sunat mama și mi-a spus că tata murise.

PIERDERE

Tocmai ce mă pregăteam să ies din casă când a sunat telefonul. Am ridicat receptorul. Hop-țop cu cheile în mână. „Alo?“ O pauză. Mama. N-a trebuit să spună decât o singură propoziție. Asta: „M-au sunat de la Spitalul St Thomas.“ Atunci mi-am dat seama. Mi-am dat seama că tata murise. Mi-am dat seama că era mort pentru că asta a fost propoziția pe care a spus-o după pauză și, ca să o rostească, a folosit o voce pe care nu o mai auzisem înainte. Mort. M-am prăbușit pe podea. Picioarele mi s-au frânt, au cedat, iar eu stăteam pe covor, cu telefonul lipit de urechea dreaptă, ascultând-o pe mama și fixând cu privirea ghemotocul de lichenul-renilor de pe raft, ireal de ușor, o încrengătură de mlădițe cenușii, tari, plină de viață, cu vârfuli prăfuite și spații tăcute care umpleau aerul dintre ele, iar mami spunea că n-au putut face nimic la spital, de vină fusese inima lui, cred, nu s-a putut face nimic, nu trebuie să te întorci în seara asta, nu veni, e un drum lung și e târziu și e așa de mult de condus și nu trebuie să te întorci – și bineînțeles că asta era o aiureală; niciuna dintre noi nu știa ce s-ar putea face, sau ce ar trebui făcut, sau ce însemna asta, doar că noi două și fratele meu ne agățam cu toții de o lume deja dispărută.

Am pus telefonul jos. Încă mai aveam cheile în mână. În lumea aceea, deja dispărută, mă duceam la cină cu Christina,

prietena mea filozoafă din Australia, care fusese tot timpul acolo, așezată pe canapea, când a sunat telefonul. S-a uitat fix la mine cu fața ei palidă. I-am spus ce se întâmplase. Și am insistat să mergem totuși la restaurant, pentru că rezervaserăm o masă, bineînțeles că trebuia să mergem și chiar am mers, și am comandat, și a venit mâncarea, și eu nu am mâncat-o. Chelnerul era îngrijorat, voia să știe dacă se întâmplase ceva. Păi...

Cred că i-a spus Christina. Nu-mi mai aduc aminte când, dar el a făcut ceva destul de ieșit din comun. A dispărut, apoi a reapărut la masă cu o expresie de neliniște și îngrijorare și cu o prăjitură de ciocolată cu înghețată și cu o crenguță de mentă înfiptă în vârf, pudrată cu cacao și zahăr vanilat, din partea casei. Pe o farfurie neagră. M-am uitat fix la ea. *E ridicol*, m-am gândit. Apoi, *Ce e asta?* Am scos menta din înghețată, am ridicat-o, m-am uitat la cele două frunze și la tulpina ei minusculă mănjită de ciocolată și m-am gândit: *Asta nu o să mai crească*. Emoționată și uimită că un chelner se gândise că o prăjitură gratuită și înghețata m-ar putea alina, m-am uitat la capătul tăiat al crenguței. Îmi aducea aminte de ceva. M-am chinuit să-mi dau seama ce putea fi. Și atunci m-am întors în timp, în urmă cu trei ani, în Hampshire, afară, în grădină, într-un weekend luminos de martie, când m-am strâmbat pentru că am văzut că tati avea o tăietură urâtă pe frunte. „Te-ai lovit!“, am spus. „A, chestia asta“, a spus el, fixând încă un arc pe trambulina pe care o construiam pentru nepoata mea. „Ieri s-a întâmplat. Nu-mi aduc aminte cum. M-am zgâriat în ceva. Dar o să fie bine. O să se vindece repede, se vindecă bine.“ Acela a fost momentul în care lumea veche s-a aplecat asupra mea, mi-a șoptit rămas-bun și a dispărut. Am fugit în noapte. Trebuia să mă duc înapoi în Hampshire. Trebuia să plec *acum*. Pentru că tăietura nu avea să fie bine. Nu avea să se vindece.

Iată un cuvânt. *Doliu*. Sau *îndurerat*. *Îndoliat*. În engleza veche vine din *bereafian** care înseamnă „a lipsi pe cineva de ceva, a-i lua ceva cuiva, a pune stăpânire, a fura.“ Furat. Luat în stăpânire. Ni se întâmplă tuturor. Dar treci singur prin asta. Pierderea șocantă nu poate fi împărtășită, indiferent cât de mult ai încerca. „Imaginați-vă“, le-am spus atunci unor prieteni într-o încercare sinceră de a explica, „imaginați-vă că toată familia voastră este într-o cameră. Da, toți. Toți oamenii pe care îi iubiți. Și ceea ce se întâmplă apoi este că intră cineva în cameră și vă lovește pe toți în stomac. Pe fiecare în parte. Foarte tare. Așa că vă prăbușiți cu toții. Da? Ideea e că împărtășiți toți aceeași durere, exact aceeași, dar sunteți prea acaparați de trăirea agoniei ca să simțiți orice altceva în afară de faptul că sunteți complet singuri. *Ăsta e sentimentul!*“ Mi-am terminat triumfătoare micul discurs, convinsă că descoperisem modalitatea *perfectă* de a explica cum mă simt. Eram nedumerită de figurile pline de milă, oripilate, pentru că nu-mi dădusem deloc seama că exemplul cu familiile prietenilor mei care erau băgate în camere și bătute ar fi putut să poarte amprenta unei nebulii depline.

Nici măcar acum nu pot să le așez în ordinea corectă. Amintirile sunt precum niște bucăți grele din sticlă. Le pot lăsa jos în diferite locuri, dar nu-i chip să alcătuiască o poveste. Într-o zi, mergeam de la Waterloo spre spital, pe sub pătura de nori. Respirația părea o dovadă de disciplină. Mami s-a întors spre mine, cu fața imobilă, și a spus: „O să vină un moment când toate astea o să pară un vis urât.“ Ochelarii lui, strânși cu grijă, așezați în mâna întinsă a mamei mele. Haina lui. Un plic. Ceasul lui. Pantofii lui. Și, când am plecat, ținând strâns o pungă de plastic cu obiectele lui, norii erau tot acolo, o friză de cumulus nemișcați peste Tamisa, netezi ca un fond mat, pictat pe sticlă. La Podul Waterloo ne-am aplecat peste piatra de Portland și ne-am uitat la apa de dedesubt. Cred că atunci

* În engl., în orig., termenii sunt *bereavement*, *bereaved*, *bereft*.

am zâmbit pentru prima oară după ce promisem telefonul. Pe de o parte, pentru că apa se scurgea către mare și acest fenomen fizic banal încă mai avea sens în comparație cu tot restul. Și, pe de altă parte, pentru că în urmă cu un deceniu, tata inventase un proiect complementar de weekend, extraordinar de excentric. Hotărâse să fotografieze absolut toate podurile de pe Tamisa. Am mers cu el câteodată, duminica dimineața, conducând până la Cotswolds. Tata fusese tatăl meu, dar și prietenul meu și un complice când venea vorba de incursiuni de genul ăsta. De la izvorul care ieșea din iarbă în Cirencester am mers pe jos și am explorat, am urmărit un pârau unduitor și nămolos, am încălcat proprietăți pentru a fotografia podețe aruncate peste el, am fost apostrofați de fermieri, amenințați de vite, am analizat hărți cu o concentrare intensă. A durat un an. Într-un final, a reușit. Fiecare pod. Pe undeva, în fișierele cu imagini de acasă de la mama, se află un dosar fotografic complet al modalităților de a traversa Tamisa de la izvoare până la mare.

Într-o altă zi, am intrat în panică pentru că nu-i puteam găsi mașina. O parcase undeva în apropiere de Podul Battersea și bineînțeles că nu se dusesse înapoi după ea. Am căutat-o ore în șir, din ce în ce mai disperate, intrând în zadar pe străzi lăturalnice, alei și fundături, mărimdu-ne aria de căutare pentru a include străzi la kilometri distanță de unde știam că ar fi putut să fie mașina. Pe măsură ce ziua trecea, am înțeles că, și dacă am fi găsit Peugeot-ul albastru al tatei, cu legitimația lui de presă prinsă la lunetă și cu aparatele de fotografiat în portbagaj, căutarea noastră tot inutilă ar fi fost. Bineînțeles că fusese ridicată. Am găsit numărul, am sunat la parcul de mașini și i-am spus celui care a răspuns că proprietarul mașinii nu putea s-o ia, pentru că era mort. Era vorba de tatăl meu. Că nu a vrut să-și lase mașina acolo, dar că a murit. Că sigur nu a vrut s-o lase acolo. Propoziții halucinante, seci, cioplite în piatră. Nu i-am înțeles tăcerea jenată. Mi-a spus: „Scuze, of,

Doamne! Îmi pare așa de rău“, dar ar fi putut să spună orice și nu ar fi avut niciun sens. Trebuia să mergem cu certificatul de deces al tatei la parcul auto ca să nu plătim taxa de ridicare. Nici asta nu avea niciun sens.

După înmormântare, m-am întors în Cambridge. Nu am dormit. Am condus mult, la întâmplare. M-am uitat cum apune soarele și cum răsare soarele, și cum e soarele între aceste momente. Am privit porumbeii răsfirându-și cozile și făcându-și unul altuia curte în pavane* elaborate pe peluza din fața casei mele. Avioanele aterizau încă, mașinile mai mergeau încă, oamenii încă mai făceau cumpărături și vorbeau și munciau. Nimic din toate astea nu avea vreun sens. Săptămâni la rând am simțit că sunt făcută din metal mat incandescent. Așa simțeam; senzația asta era atât de puternică, încât eram convinsă că, în pofida tuturor dovezilor contrare, dacă m-ai fi așezat pe un pat sau pe un scaun, le-aș fi ars în întregime.

Cam pe-atunci și-a făcut loc în mine un soi de nebunie. Privind în urmă, cred că nu am fost cu adevărat nebună. Mai degrabă nebună dinspre nord-nord-vest. Întotdeauna am putut deosebi un uliu de un bățlan**, dar câteodată eram șocată de cât

* Dans vechi, de origine italiană sau spaniolă, cu ritm și mișcări lente, ceremonioase (n. ed.).

** Referire la o expresie devenită comună în limba engleză, *I could tell a hawk from a handsaw*, devenită populară datorită piesei *Hamlet* de William Shakespeare, unde se pare că, în loc de *handsaw*, ar fi fost folosită inițial forma *heronshaw*, o variantă dialectică a substantivului *heron* („bățlan“). Expresia a intrat în uz în această formă coruptă, deși, în timp, s-a pierdut înțelesul lui *heronshaw*, însă a ajuns o expresie populară ce desemna perceperea corectă a realității (este folosită de Hamlet ca apărare împotriva acuzațiilor că și-ar fi pierdut mințile). Traducerea cea mai corectă în limba română aparține versiunii lui Leon Levițchi și Dan Duțescu: „Nu sunt nebun decât dinspre nord-nord-vest; când bate vântul dinspre sud știu să deosebesc un uliu de un bățlan“, *Opere complete*, Vol. 5, Ed. Univers, București, 1986 (n. ed.).

de asemănători erau. Știam că nu sunt cu adevărat *nebună* pentru că mai văzusem oameni afectați de psihoză, iar acea nebunie era la fel de clară precum gustul sângelui în gură. Genul de nebunie pe care îl aveam eu era diferit. Era tăcută și foarte, foarte periculoasă. Era o nebunie menită să mă țină zdravănă la cap. Minte mea se chinuia să clădească o punte peste gol, să facă o lume nouă și locuibilă. Problema e că nu avea cu ce să lucreze. Nu aveam niciun partener, nici copii, nici casă. Nici un serviciu de la nouă la cinci. Așa că se agăța de orice putea. Era disperată și interpreta greșit lumea. Am început să observ conexiuni ciudate între lucruri. Lucruri lipsite de importanță au început să capete semnificații extraordinare. Îmi citeam horoscopul și-l credeam. Premoniții. Senzații puternice de *déjà vu*. Coincidențe. Amintiri ale unor lucruri care nu se întâmplaseră încă. Timpul nu mai curgea înainte. Era o chestie solidă, de care te puteai rezema și simțeai cum te împinge înapoi; un fluid dens, pe jumătate aer, pe jumătate sticlă, care curgea în ambele sensuri și care făcea ca amintirile să plutească înainte și evenimentele noi înapoi, astfel încât lucrurile noi de care mă loveam păreau atunci amintiri dintr-un trecut îndepărtat. Câteodată, de câteva ori, am simțit că tata e așezat lângă mine, în timp ce stăteam în tren sau într-o cafenea. Asta îmi oferea alinare. Totul mă alina. Pentru că asta era nebunia normală a suferinței. Am aflat asta din cărți. Am cumpărat cărți despre suferință, despre pierdere și doliu. Se revărsau pe biroul meu în teancuri instabile. Ca un bun universitar, credeam că în cărți sunt răspunsurile. Oare era reconfortant să mi se spună că toată lumea vede fantome? Că nimeni nu mai mănâncă? Sau că nimeni nu se poate opri din mâncat? Sau că suferința vine în etape care pot fi numărate și fixate precum gândacii în insectar? Am citit că, după negare, vine suferința. Sau furia. Sau vinovăția. Îmi aduc aminte că îmi făceam griji cu privire la etapa la care ajunseseam. Voiam să clasific procesul,

să-l ordonez, să-l fac să fie logic. Dar nu avea niciun rost și nu recunoșteam deloc niciuna dintre aceste emoții.

Au trecut săptămâni. S-au schimbat anotimpurile. Au venit frunzele, diminețile s-au umplut de lumină, s-au întors drepnelele, țipând pe lângă casa mea din Cambridge, pe cerul începutului de vară, și am început să mă gândesc că sunt bine. *Suferință normală*, așa o numesc ei. Asta era. O revenire lentă și fără evenimente la viață, după o pierdere. *O să se vindece repede*. Încă mai zâmbesc amar când mă gândesc cu câtă ușurință am crezut asta, pentru că mă înșelam așa de tare. O nevoie nevăzută își croia drum prin mine. Mi-era foame de concret, de dragoste, de orice ar fi putut opri pierderea, iar mintea mea nu avea niciun scrupul în a încerca să recruteze pe oricine, orice, care să mă ajute. În iunie m-am îndrăgostit, previzibil și devastator, de un bărbat care a luat-o la sănătoasa când a realizat cât de defectă eram. Disparația lui m-a făcut de piatră. Deși acum nici nu-mi mai pot aminti fața lui și, deși știu nu doar de ce a fugit, ci și că, teoretic, ar fi putut fi oricine altcineva, mai am încă o rochie roșie pe care n-o s-o mai port niciodată. Asta e.

Apoi, lumea însăși a început să jelească. Cerurile s-au rupt și a plouat întruna. Știrile erau pline de inundații și de orașe inundate; sate pierdute pe fundul lacurilor; valuri rapide de inundații peste autostrada M4, care au izolat traficul de vacanță; caiace pe străzile din Berkshire, niveluri crescute ale mării; descoperirea potrivit căreia Canalul Mânecii s-a format prin ruperea zăgazurilor unui lac imens în urmă cu milioane de ani. Iar ploaia a continuat, îngropând străzile sub vreo doi centimetri de bulboane de apă, rupând prelatele magazinelor, transformând River Cam într-un șuvoi maroniu, plin de crengi rupte și arbuști îmbibați de apă. Orașul meu era apocaliptic. „Vremea nu mi se pare deloc ciudată“, îmi aduc aminte că-i spuneam unui prieten sub o copertină de cafenea, în timp ce ploaia lovea asfaltul

din spatele scaunelor noastre cu o asemenea violență, încât ne sorbeam cafelele într-o ceață rece.

În timp ce ploaia cădea și apele se ridicau, și eu mă chinuiam să-mi țin capul deasupra lor, a început ceva nou. Mă trezeam în cruntată. Visam ulii, din nou. Am început să visez întruna ulii. Iată un alt cuvânt: *răpitor*, care înseamnă „pasăre de pradă“. Din latinescul *raptor*, care înseamnă „hoț“, de la *rapere*, care înseamnă „a apuca“. Fură. Apucă. Uliii din vis erau ulii porumbari și mai ales unul anume. Cu câțiva ani înainte lucrasem la un centru pentru păsări de pradă chiar la granița unde Anglia trece în Țara Galilor, un tărâm cu pământ roșu, exploatări miniere, păduri umede și ulii porumbari sălbatici. Uliul, o femelă adult, se lovise de un gard în timp ce vâna și își pierduse cunoștința. Cineva o ridicase, înconștientă fiind, o pusese într-o cutie de carton și ne-o adusese. Avea vreo fractură? Era rănită? Ne-am strâns într-o cameră întunecată cu cutia pe masă și șefa și-a băgat mâna stângă înmănușată înăuntru. O încheștare scurtă și apoi, în penumbră, cu creasta ridicată și cu penele de pe pieptul ei dungat umflate ca o beza în semn de agresivitate și frică, a apărut o femelă bătrână de uliu porumbar. Bătrână pentru că picioarele îi erau încovrigate și prăfuite, ochii îi erau de un portocaliu aprins și era *frumoasă*. Frumoasă ca o faleză de granit sau un nor de furtună. Umplea complet camera. Avea un spate masiv, cu pene cenușii decolorate de soare, era la fel de musculoasă ca un pitbull și teribil de intimidantă, chiar și pentru angajații care-și petreceau zilele îngrijind acvile. Atât de sălbatică, și de terifiantă, și de reptiliană. Cu grijă, i-am desfăcut aripile mari și late, în timp ce-și rotea gâtul ca să se uite la noi, fără să clipească. Ne-am plimbat degetele de-a lungul oaselor înguste ale aripilor și umerilor ei ca să verificăm dacă era ceva rupt, de-a lungul oaselor ușoare ca fluierile, goale pe dinăuntru, fiecare având formațiuni osoase de susținere crescute în consolă, ca interiorul aripii unui avion.

I-am verificat clavicula, picioarele groase, și degetele solzoase, și ghearele negre de doi centimetri și jumătate. Și vederea părea să fie în regulă: am ținut pe rând un deget în fața fiecărui ochi arzător. *Clanț, clanț*, a făcut ciocul ei. Apoi și-a întors capul ca să se holbeze la mine. Am privit-o fix în ochii de pe ciocul ei negru, curbat, în pupilele negre imobile. Atunci, în clipa aceea, mi-am dat seama că acest uliu porumbar era mai mare decât mine și mai important. Și mult, mult mai bătrân: un dinozaur scos din Forest of Dean. Penele ei aveau un miros distinct preistoric; mi-a rămas în nări, piperat, ruginit, ca furtuna cu ploaie.

Nu era nimic în neregulă cu ea. Am dus-o afară și i-am dat drumul. Și-a deschis aripile și într-o secundă a dispărut. A zburat razant, peste un gard viu, în neant. Parcă ar fi găsit o fisură în aerul umed din Gloucestershire și ar fi alunecat direct prin ea. Țasta era momentul pe care îl tot derulam în cap. Țasta era visul recurent. De atunci încolo, uliul a devenit inevitabil.

CUPRINS

PARTEA ÎNTÂI	7
1 Răbdare	9
2 Pierdere	19
3 Lumi mici	28
4 Domnul White	45
5 Strânsoare	59
6 Cutia cu stele	70
7 Invizibilitate	79
8 Interiorul în stil Rembrandt	90
9 Ritualul de trecere	98
10 Întuneric	107
11 Plecarea de acasă	117
12 Proscriși	126
13 Alice, în cădere	140
14 Linia	154
15 Pentru cine clopotele... ..	166
16 Ploaie	176
17 Caniculă	181
 PARTEA A DOUA	 189
18 Zbor liber	191
19 Extincție	203

20	Ascunzătoare	211
21	Frică	223
22	Ziua Mărului	234
23	Pomenire	245
24	Medicamente	253
25	Locuri magice	265
26	Scurgerea timpului	276
27	Lumea nouă	283
28	Povești de iarnă	294
29	Început de primăvară	306
30	Pământul mișcător	314
	<i>Postfață</i>	319
	<i>Mulțumiri</i>	322
	<i>Note</i>	325